

● A szőregi romtemplom története Hová visz az Apátság utca?

Az Alföld egyik legrégebbi Árpád-kori emléke Szőregen egy városi közpark területén található. Műemlék, de kerítés alig védi. A környezete is jobb sorsra érdemes; jobb lenne, ha Szent Fülöpön, a szőregi monostor egykori védőszentjén kívül másra is számíthatna.

Szőregen, egy szerény mellékutca végén az Alföld egyik legrégebbi Árpád-kori emléke húzódik meg. Az odavezető Apátság utca neve is jelzi: nem lehet messze az egykori szőregi monostor helyétől. A közelben Szent István király idejében alapíthattak monostort, mégpedig a görög keresztény szertartású bazilita szerzetesek. Ezt később sáncárok és erősített fallal vették körül. A monostor a tatárjárást átvészelve a kunok 1280-as lázadásakor pusztult el. Név szerint ismerjük két apátját: Jácint neve a tatárjárás előtti, Leontiusé pusztulás utáni korból maradt fenn. Utóbbi lehetett, aki a dúlás után újjáépítette a templomot. A helyszínen ma egy 13. század végi templom romja látható, azé a szőregi plébániatemplomé, amelynek építéséhez az apátság köveit használták.

A század első évtizedében Reizner János múzeumigazgató és Tömörkény István, az író, a szegedi múzeum számára ásatásokat végzett Szőregen, a mai Apátság utca végében elterülő parkban. Ahogy ma is, csak egy három méteres, embermagasságúnál nagyobb téglarom bízottott, hogy a 11. század elején alapított hajdani szőregi monostor helyszíne lehet ez. Feltárásuk során egy középkori templom erődített falmaradványai nyomára bukkantak. Előkerült egy fehér márványból faragott román kori oszlopfeje, amely azt mutatta, hogy a védőfalba a tatárjárás idején lerombolt hajdani monostor (vagy más román kori épület) köveit is beépítették. Az akkori ásatás nem terjedt tovább. (Eredményeit lásd: Tömörkény István – A szőregi templomromok).

Hetven év elteltével vált ismét alkalmassá a feltárás; 1976-ban az Apátság utca végében egy ház alapozásánál széles V alakú sáncárkot vágtak át és mellette középkori építmények nyomai kerültek elő. A szegedi múzeum dr. Trogmayer Ottó vezetésével hitelesítő ásatást indított, és a felszínen látható rom mellett megtalálta az egyik korai templom alapozásának nyomait. A kistemplom (9x4,5 méter belméretű, patkós szentélyű épület) valószínűleg a tatárjárás előtti szőregi plébánia templom lehetett, amelyet a XIII. század végi pusztítás utáni újjáépítéskor gótikus hajóval bővítettek ki. Ez utóbbinak baloldali boltozat-része áll ma is. A lelet azonban nem adott választ arra a problémára, hogy a századelőn

talált faragott román stílusú oszlopfeje sehogysz tartozhatott az említett építési szakaszokhoz. Dr. Trogmayer Ottó ekkor azt feltételezte, hogy az első Árpád-házi királyok idejéből származó szőregi monostornak másutt, de a közelében kell lennie, s a ma látható faltól kutatóárkot indított, amely hosszában az egész földnyelvet átszelte. Az újabb ásatás egy több mint 20 méter hosszú, 1 méteres falvastagságú nagy terem alapozásának nyomaira vezetett rá, amely a 11. századi monostor nagy alapterületű terme lehetett. A lelet bebizonyítani látszik azt a feltevést, hogy a szőregi monostor (amelyet a Magyarország legnagyobb kolostorait felsoroló, királyi kősovjavadalmat biztosító „beregi egyezmény” az ópusztaszeri Szer monostorral együtt megemlíti) megmaradt köveiből épült fel a ma romként látható templom. A szőregi apátság a tatárjárást átvészelve, a kunok 1280-as lázadásakor pusztult el. Dr. Trogmayer Ottó kutatása szerint a hetvenes években meglelt nagy terem az apátság refraktóriuma (étkező terme) lehetett; az agyagpadlón több helyütt erős égésnyomokat találtak. A teremhez csatlakozó ősi konyhát is elkezdtek kiásni – ekkor azonban jól ismert fordulat következett be: elfogyott a pénz.

A helyszínt azóta benőtte a fű, és a terület, amely régészeti szempontból értékes, csak itt-ott van bekerítve. A valamikori játszóter kellékei még itt-ott roszdállnak. A templomrom még szilárdan áll, mögötte a húsz éve folytatott ásatásokra már csak egy-egy fűbozontos falmaradvány meg egy sorozat kátyú emlékeztet. A hely egyszerű városi közparknak számít. Körül nem is nagyon lehet tudni, hogy meddig terjed a közterület és honnantól magán. Egyik oldalon nagy ház áll, a tulajdonos szép pázsitot nevelt a templomromig; másikon rendetlen lerakódótelep, egy-egy tartálykocsi, ládák, kitaposott föld. Tóth Csaba szőregi önkormányzati képviselő szerint ez utóbbi területet valaki már jó évek óta teljesen engedély nélkül használja. A képviselő úgy véli, egyszer majd látogathatóvá kellene tenni a középkori maradványok helyét. Pénz persze most sincs; idén meg kell elégedni annyival, hogy a városgondnokság ki-méreti és elkeríti az emlékdomb területét. Egy újabb régészeti ásatás is ígérne még érdekességet, mert a monostor feltételezett helyének teljes környezete még nincs feltárva. A megmaradt fák kellemessé teszik a helyet. Ízléses emlékhelyet és remek pihenőhelyet lehetne itt kialakítani.

Panek Sándor

A nevezetes rom. (Fotó: Révész Róbert)

„S ha már a nemzedékeknél és életkoroknál tartunk: a cirkusz világában az számít öregnek, akinek nincs már se kondija, se megjelenése. A kiöregedett artistákból, zsonglőrökből állatfelvezetők lesznek. De van olyan is, aki új, könnyebb számot tanul be, mondjuk, kutyákat idomít”.

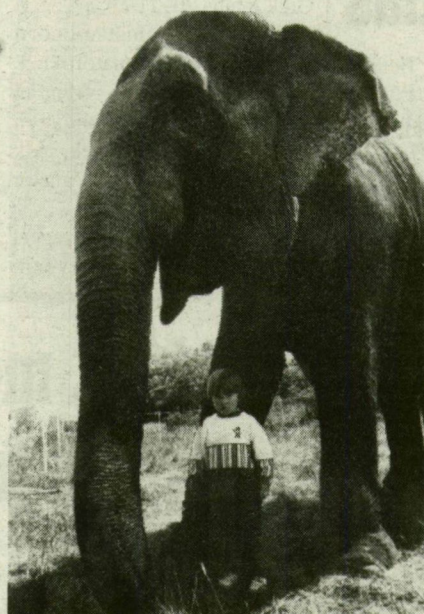

Az elmaradhatatlan bohócok

A hazai cirkuszművészet ma már messze nem örvend olyan nagy megbecsülésnek, mint egykoron. Ennek oka: a vándortársulatok sem műsoruk színvonalában, sem a közönség kényelmét szolgáló körülményekben nem felelnek meg a kor követelményeinek. Tavaly például egy „fapados” cirkusz szórakoztatta a nagyérdeműt Szegeden rozszant állataival és majd' százkilós ukrán lábzsönglőrnőjével. Egy biztos: a társulat tagjait nem jegyezték a cirkusz csillagai között. A nemrégiben alakult Magyar Nemzeti Cirkusz (továbbiakban: MNC) viszont mind külsőben, mind belsőben a régi szép időket idézi.

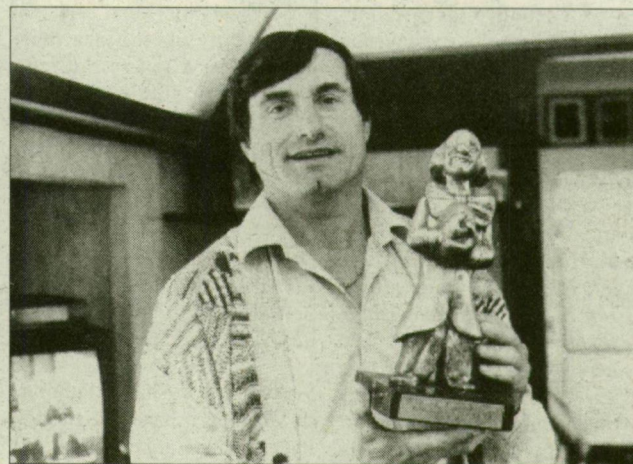
Az MNC alapítója és direktora

Richter József Jászai Mari- és Ezüstbohóc-díjas artista és hatvankét fős társulata hétfőn vert sátrat Szegeden, a Rókusi víztoronynál. A román munkásokból álló műszaki gárda röpké nyolc óra alatt állította fel a büfé-, az istálló-, valamint a 14 méter magas és 1500 személyes, minden igényt kielégítő cirkuszi sátrat. Amíg a férfiak a sátorlapokat, addig az asszonyok a mosott ruhákat teregették. Utóbbiak a mosást, csakúgy mint a főzést, nem hagyták másra. Szorgosan tüsténkedtek, tettek-vettek a lakókocsiban és körülötte. Tudni kell, hogy a fellépő művészek családjuk körében, a műszakiak és az állatápolók pedig az üzemi konyhának kikiáltott lakókocsiban étkeznek. A mozgó otthonok egyébként komfortosak: van gázpalack, víz és villany. Richterék nál – ahol három generáció él együtt – gyönyörű bőr ülőgarnitúra, tus, angolvécé, tévé és video szolgálja a kényelmet.

A junior direktor, Richter Jocka. (Fotó: Révész Róbert)

A Jászai Mari-díjas idomár, Donnert Károly és felesége például egy amerikai típusú, több mint 5 millió forint értékű lakókocsiban turnézik. Richter, Donnert – ősi cirkuszdinasztiák. A direktor elmondta: családjának már 1820 környékén állandó, fából épült cirkusza volt a berlini Brandenburi kapu előtt. Nagypapa az 1940-es években saját vándorcirkuszával járta Magyarországot, míg nem államosították társulatát. Őseinek legtöbbje egyébként artista volt, csakúgy mint jómagá és felesége, Karola, aki a híres német Reinz cirkuszdinasztia sarja. A Richter gyermekek – Judit, Sebastian, Flórián, és a legkisebb, a román bohóc által

Richter József direktor, kezében az Ezüstbohóc-díjjal

Cirkusz a porondon

csak junior direktornak titulált háromszendős Jocka – apjuk nyomdokain haladnak.

„Negyven-négy éves vagyok

– közölte Richter József –, s már fel kellett volna hagynom az artistáskodással. Az MNC miatt nem tettem. Jövőre viszont átadom a stafétabotot nagyobb fiamnak, Flóriánnak, aki ma szerintem Európa legjobb

lovasakrobatája.” Aprópó, gyermekek. Kiderül, hogy a nagyobbak magántanulók, a kisebbek pedig ott járnak iskolába a turné ideje alatt, ahol éppen a cirkusz táborozik. S ha már a nemzedékeknél és életkoroknál tartunk: a cirkusz világában az számít öregnek, akinek nincs már se kondija, se megjelenése. A kiöregedett artistákból, zsonglőrökből, bohócokból általában állatfelvezetők lesznek. De van olyan is, aki új, könnyebb számot tanul be, mondjuk kutyákat idomít.

Egy dolog számít: a produkció

magas színvonalú legyen, hiszen ezután kapja a gázsit.

Az MNC-ban mindenki keményen dolgozik. A fellépők jó pénzt kapnak, éppen ezért olyan betegséget, mint az influenza nem is ismernek. „Egy szám csak akkor marad ki a programból – mondta Reinz Karola –, ha annak előadója kezét vagy lábát törte vagy agyrázkódást szenvedett.” A gázsit, a román műszakiak fizetését ismerve (30 ezer forint, plusz koszt és kvártély), nem csekély.

Az MNC állatai egyébként hihetetlen mennyiségű táplálékot fogyasztanak el naponta. A James Bond filmek „hősei”, Roger Moore „partnerei”: Jubile, Diana és Sandra, a három elefánt például naponta 150 kilogramm szénát, ugyanennyi lucernát és körülbelül 3-400 liter vizet vesz magához. A tizenegy tigris 70-80 kilogramm marha-, illetve lóhúst, a kilenc ló pedig 110 kilogramm szénát és zabot nyammog be naponta.

Az MNC keddi esti premijerje remekül sikerült. Az előadást látva, bátran mondhatom: ilyen és ehhez hasonló magas színvonalú cirkuszi műsort évek óta nem látott a szegedi közönség. Az MNC különben május 28-ig tartózkodik Szegeden.

Szabó C. Szilárd

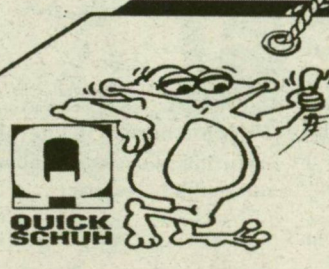
Gyerekek vetélkedője Versmondók Szegeden

A Tabán iskola színvonalas születésnap rendezvény-sorozata, a Tabán-hét keretében rendezték meg a szegedi általános iskolák felső tagozatos tanulóinak versmondó versenyét. Az élénk érdeklődéssel kísért, nagyon gondosan szervezett-rendezett, igen szép teljesítményeket felmutató vetélkedésen a következő eredmények születtek:

Az 5-6. osztályosok között: 1. Pártos Katalin (Odessa II. Ált. Isk., felkészítő tanára: Annus Erzsébet) és Albert Bálint (Koloszvári Téri Ált. Isk., fk. t.: Hrubiné S. Edit), 2. Diana Zsófia (Odessa II. Ált. Isk., fk. t.: Annus Erzsébet), 3.

Koczor Kristóf (Tanárképző I. Gyak., fk. t.: dr. Berkes Miklósné), 4. Sipos Adrienn (Tanárképző I. Gyak., fk. t.: dr. Berkes Miklósné). Különdíj: Grünwald Katalin (Fő Fasori Ált. Isk.).

7-8. osztályosok: 1. Varga Nóra (Tabán Isk., fk. t.: Zs. Selytes Györgyi), 2. Vass László (Rókus II., fk. t.: Biró Julianna), 3. Korom Eszter (Hunyadi Ált. Isk., fk. t.: Csizmadia Judit) és Csipai Brigitta (Rókus II., fk. t.: Biró Julianna), 4. Fodor Tímea (Tarján IV., fk. t.: Bárdos Károlyné). Különdíj: Varga Diana (Arany J. Isk., fk. t.: Kónya Lászlóné).

QUICK SCHUH
Cipőbolt
Szeged,
Nagy J. u. 1.

Csak 3 napig!
(1995. május 18–21-ig)
Minden
vászonbakancs
40 %-os
árengedménnyel kapható